

Еліна Мулеса, аспірантка

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород
Науковий керівник: Варцаба В.І., д.е.н., професор*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

З початку повномасштабної збройної агресії росії місцеві бюджети України показали дуже непогані результати виконання передусім у відносно безпечних регіонах. Станом на 23 лютого 2022р. [2] обсяг надходжень до місцевих бюджетів України складав 52 650,6 млн грн, що становило 26,3% від загального обсягу надходжень за даний період (200100,7 млн грн). За 8 місяців 2022 р. частка місцевих бюджетів у зведеному збільшилася на 3,5%

Кращим, ніж цього можна було б очікувати, є і зведений показник виконання дохідної частини місцевих бюджетів по країні. Податків надійшло більше, ніж торік [3]: за перші шість місяців року до місцевих бюджетів сплачено 173,8 млрд грн, що на 18,4 млрд грн або на 11,8% більше, ніж у першому півріччі 2021 р. Податкові надходження до місцевих бюджетів за березень-травень 2022 р. становили 83,4 млрд грн, що на 820 млн грн (на 1%) більше, ніж за аналогічний період минулого року. Основним бюджетоутворюючим податком залишається ПДФО, за рахунок якого з початку повномасштабних дій до місцевих бюджетів України доходів надійшло на 12,7% (6,25 млрд грн) більше, ніж за весняні місяці минулого року.

Проте ситуація є неоднаковою в різних областях: у дев'ятох областях відбувся спад надходжень, а у решті 14-ти – зростання. Найбільше “просіли” податкові доходи у м. Києві (-1,28 млрд грн або на 8,7%), Харківській області (-1,27 млрд грн або на 21,73%), а у відсотковому вимірі – у Херсонській області (-34,9%). Натомість місцеві бюджети Львівщини отримали на 1,41 млрд грн більше, ніж за аналогічний період 2021 року (зростання на 29,2%) [1].

Ключовою причиною відсутнього зростання податкових надходжень в окремих областях стало суттєве зростання виплат військовослужбовцям. Після початку повномасштабного вторгнення до місцевих бюджетів надійшло доходів від ПДФО на 12,7% (6,25 млрд грн) більше, ніж за весняні місяці минулого року. Також певний вплив мала релокація підприємств, які після переміщення сплачують цей податок за своїм новим місцем реєстрації. Важливо, що за законом роботодавці продовжували сплачувати заробітну плату і відповідні податки за мобілізованих працівників.

У деяких областях збільшення надходжень від ПДФО сягнуло майже 50% (Закарпатська – 50,2%, Житомирська – 47,9%). У вартісному вираженні найбільший приріст був на Львівщині – якщо за березень-травень 2021 року до місцевих бюджетів області надійшло

3,06 млрд грн ПДФО, то цього року на 1,3 млрд грн більше. Водночас бюджет Києва отримав на 801 млн грн менше, ніж у цей же період минулого року [1].

Не менш важливим аспектом є дослідження структури видатків місцевих бюджетів. Основну вагу витрат протягом 2014-2021рр. займали витрати на освіту та соціальний захист та медицину – близько 30%, 25% та 20% відповідно. Кардинально ситуація змінилася з 2022р. Військові дії на території України внесли свої корективи у функціонування бюджетів на місцях.

За 8 місяців 2022р. із загального та спеціального фондів місцевих бюджетів було здійснено видатків у сумі 1306,7 млрд грн, з яких [2, 3]:

- 392,6 млрд грн – забезпечення діяльності ЗСУ;
- 144,7 млрд грн. – виплата пенсій;
- 117,2 млрд грн. – закупівля та модернізація військової техніки;
- 102,0 млрд грн. – обслуговування державного боргу;
- 95,7 млрд грн. – реалізація медичних гарантій;
- по 60 млрд грн. – забезпечення діяльності Національної поліції, Національної гвардії, освіти, виплата компенсацій окремим групам населення тощо;
- по 25 млрд грн – допомога ВПО, середня та дошкільна освіта, виплата пільг та субсидій;
- решта – забезпечення діяльності місцевих рад.

Таким чином, незважаючи на складні часи, аналіз дохідності місцевих бюджетів України демонструє наступні позитивні тенденції їх розвитку, а саме: відсутність проблем із надходженнями у відносно безпечних областях, зростання надходжень від податку на доходи фізичних осіб через виплати військовослужбовцям, незначне скорочення єдиного податку, незважаючи на можливість його не сплачувати частині платників та ін. В галузевому розрізі найбільше коштів з місцевих бюджетів у 2022р. витрачається на оборону, пенсії та обслуговування боргу, слідом за ним соціальне забезпечення та загальнодержавні функції. Житлово-комунальне господарство в повній мірі забезпечується за рахунок власних коштів місцевих бюджетів. Найбільшим напрямом фінансування з місцевих бюджетів залишається освіта, як делеговане повноваження. Слід відмітити, що аналіз дохідної та видаткової частини місцевих бюджетів є основним при оцінці їх спроможності.

Список використаних джерел:

1. Зведений бюджет України (2011-2022). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/2019/> (дата звернення 30.10.2022)
2. Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14654> зміни у законодавстві на час війни (дата звернення 09.10.2022)
3. Як місцеве самоврядування протистоїть війні. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 5 місяців 2022 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15204>(дата звернення 18.07.2022)